

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

א. אוהב זה שושבינו ... כל שבעת ימי המשתה ... השונא כל שלא דבר ... אוהב ... חד לדיין
2.....

ב. לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין כאחד
5.....

ג. כיצד בודקים את העדים ... ומוציאין את כל האדם ... עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא
חייב לו מאתים זוז.....
6.....

ד. ואחר כך מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר
8.....

ה. שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב ... אפילו שנים מזכין או שנים מחייבין ואחד
אומר איני יודע יוסיפו הדיינין .....
8.....

ו. גמרו את הדבר היו מכניסין אותן הגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש
פלוני אתה חייב.....
9.....

ז. ומניין לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבים אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי
על זה נאמר לא תלך רכיל בעמך ואומר הולך רכיל מגלה סוד.....
9.....

ח. הכי אמרינן להו נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר ... מפץ וחרב וחץ
שנון איש ענה ברעהו עד שקר ... אמרינן להו סהדי שקרי אאוגריהו זילי.....
10.....

ש. צריך	שיאמר	אתם	עדי
11.....			

י. מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר משטה אני בכ פטור
11.....

יא. חכמין לו עדים אחורי גדר ... אמר לו משטה אני בכ פטור
12.....

יב. אם	לא	טען	אין	טוענין	לו
12.....					

יג. ובדיני	נפשות	אף	על	גב	דלא	טען	טוענין	לו
12.....								

יד. ואין טוענין למסית ... דרחמנא אמר לא תחמל ולא תכסה עליו
13.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

- טו. לא היו דברים מעולם ... כל מילי דכדי לא דכירי אינשי
15.....
- טז. ההוא דאכמין ליה עדים לחבריה בכילתיה אמר ליה מנה לי בידך אמר ליה הן אמר
עירי ושכבי ליהו עלך סהדי... ההוא דאכמין עדים בקיברא לחבריה אמר ליה מנה לי בידך
אמר ליה הן חיי ומיתי ליהו עלך סהדי אמר ליה לא ... הא אמר ליה לא
16.....
- יז. צריך שיאמר אתם עדיי לא שנא כי אמר ליה ולא שנא כי אמר מלוה ושתיק ליה
טעמא דאמר ליה לא אבל אי שתיק הכי נמי.....
17.....
- יח. אדם עשוי שלא להשביע את עצמו ... אדם עשוי שלא להשביע את בניו
18.....
- יט. הודה בפני שנים וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין
19.....
- כ. בפני שלשה ולא קנו מידו ... אין כותבין ... אפילו אמר הווי עלי דייני לא כתבין עד
דקבעי דוכתא ושלחי ומזמני ליה לבי דינא .....
20.....
- כא. הודה במטלטלי וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין במקרקעי ולא קנו מידו ...
כותבין ... מטלטלי ואיתנהו בעיניהו ... כיון דמחסרי גוביינא לא .....
22.....
- כב. אודיתא דלא הוה כתוב בה אמר לנא כתבו וחתמו והבו ליה
22.....
- כג. חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול
23.....

דף כט.

א. אוהב זה שושבינו ... כל שבעת ימי המשתה ... השונא כל שלא דבר ... אוהב ... חד לדיין

י"א¹ ששונא גמור פסול הוא מן התורה לרזן את השונא, ויכול הבעל דין
לפוסלו, ואפילו בדיעבד אין דיניו דין, שנאמר (במדבר לה, פסוק כג) והוא

¹ רמ"א חו"מ ז ז מהטור ולשון אף על פי כו' שהזכיר המחבר המוזכר להלן משמע דגם באוהבו ושונאו ממש
ס"ל דאין בו אלא איסור, דלא כדעת הטור על זה קאמר הרמ"א ד"א שבהן אין דיניהם דין. סמ"ע שם יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

לא אויב לו ולא מבקש רעתו, אדיין קאי², והכי קאמר והוא לא אויב לו פירוש הדיין, או ידוננו, הא אויב לו פסול הוא מן התורה, ויכול הבעל דין לפסלו ולא ידוננו.

וכיון שהתורה פסלה שונא גמור סברא הוא דהוא הדין אוהב גמור שהוא שושבינו וריעו גם כן הוא פסול מן התורה ואין דיניו דין.

בז' ימי חופתו נקראים המטפלים עמו שושבינו, ואז דוקא הוא דאסור לדונו³. וי"א⁴ שרק ביום הראשון נחשב כשושבינו.

איזהו שונא שאינו יכול לדונו, כל שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה. ואם הבעל דין אומר שהדיין שונאו ואין הדיין מודה לו, אין הבעל דין יכול לפוסלו מלדונו אלא אם כן יביא עדים שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה.

אסור לאדם⁵ לדון לכתחלה למי שהוא אוהבו, ואפילו אינו שושבינו וריעו אשר כנפשו, לא ידונו, שמתוך אהבתו אינו רואה לו חובו.

וכן לא ידון למי שהוא שונא אף על פי שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו, שמתוך שנאתו אינו רואה לו זכות, ולא משום חשד רשע ופשע אסרו לדון אוהב ושונא, אלא שקיים להו לחכמים שענין הזכות והחובה מבצבצין באדם בלא כיון רשע, אלא מתוך אהבה מועטת הלב נוטה לזכות ומתוך שנאה מועטת הלב נוטה לחובה, אבל מ"מ אם דנו דיניהם דין. אלא צריך שיהיו שני הבעלי דינין שוין בעיני הדיינים ובלבם ואם לא היה מכיר את אחד מהם ולא את מעשיו אין לך דיין צדיק כמוהו, ומיהו אם דנו דיניהם דין. וי"א⁶

² שעל קוצת כהר נאמרו פסוקים אחרים כמו שהתבאר בכמ'

³ סמ"ע שם יח וכן פירש רש"י [סנהדרין כ"ז ע"ב ד"ה שושבינו]

⁴ באורים שם יז שמדברי רש"י דכתב בימי חופתו אין הכרעה, אבל נחלקו בגמ' (שם כט א), ורבינו ירוחם (נתיב א ח"א ח א) פוסק כרבנן משמיה דרב דאינו פסול רק ביום ראשון, ונראה דבזמן הזה אשר בעו"ה ערבה כל שמחה ואין נוהגים לעשות כל ז' ימי המשתה, לכו"ע מיום ראשון ואילך מותר לו לדון, ואח"כ אין כאן אהבה וחיבה כלל ונפרדו איש מעל רעהו.

⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ ז ז

⁶ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת סנהדרין

שכל שאינו אוהבו או שונאו ממש, מותר לדונו, ואינו אלא מדת חסידות להחמיר שלא לדונו.

ולכן מותר להיות דיין כשזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, כי כל אחד בורר לו אוהבו. אך מ"מ לא יעות הדין עבור זה שבחר בו ולא ילמדבו לטעון שקר וכזב אלא יקוב הדין את ההר.

הרב יכול להיות דיין לתלמידו. ומכ"ש לאב של תלמיד אף שנתן לו שכר הלימוד⁷, מותר לאדם לדון את אורחו או מארחו וכן מותר לו לדון את שכירו או הפועל שלו. ואפילו בית דין הפסול לדון משום אהבה ושנאה, יכול להושיב דיינים אחרים כשרים. מי שאומר על הדיין שהוא שונאו או אוהב בעל דינו, אינו נאמן וצריך ראיה לדבריו⁸. המנדה חבירו משום שזלזל בכבודו, יכול לדונו אחר כך, מאחר שאינו שונאו¹⁰. ואפילו לכתחלה אין אחד מבעלי הדינין יכול לפוסלו, אלא שאמרו חכמים משום מדת חסידות לא ידונו, לפי שצריך שיהיו השני בעלי דינין שוין בעיני הדיינים ובלבם¹¹.

⁷ פירוש, דין זה בורר לו אחד הוא, שכל אחד יברר לו מי שהוא יבין דבריו לאשורו, ואם יש לו שום צד זכות יציע אותו לפני חבירו, וכן יעשה חבירו, והשלישי שומע ומכריע ביניהם, כמ"ש הרא"ש [סנהדרין פ"ג סי' א'] והביאו הטור סימן י"ג [סעיף ח'], ומשום הכי אף שהוא אוהבו לא גרע, כיון שכל בורר מצדד אחר זכותו למי שבירר אותו, ומותר לעשות כן כיון שגם בורר השני יעשה כן, והכל תלוי בשלישי, וכן כתב שם מהרי"ק בהדיא. ולא כמו שכתב בעיר שושן [סעיף ט'] דדרך בני אדם הוא כן אף שאין לו לעשות כן מן הדין, עיין שם. אבל קרוב או פסול מן התורה פסול גם בזה בורר, כן איתא שם במהרי"ק והוא מהמשנה [סנהדרין כ"ג ע"א], ומשום הכי כתב מור"ם לכן מותר בו, ורוצה לומר ולכן כיון שאינו אלא מכח חסידות, לאפוקי אם היה פסול מן התורה היה פסול גם בזה בורר כמו קרוב. ומה שסיים מור"ם וכתב, וכל שכן שהרב בו, אדלעיל קאי, אמ"ש שהאוהב אינו אלא ממדת חסידות וכו', וק"ל. סמ"ע שם כ, ושניהם גם הלבוש וגם הסמ"ע אמרו אמת, כי אם הבורר מחפש בזכות אבל אינו עומד על דעתו ומודה על האמת ואין תוקע עצמו לדבר הלכה, יפה וראוי לעשות כן לברר הדין והאמת, אבל בעו"ה בזמן הזה כשהוא בורר חותר בכל יכולתו להצדיק הבעל דין שהיה בורר אותו אם בצדק ואם בעול, ואם יכול להטעים דבריו אף שמעות הדין עושה, ולומד לבעל הדין לטעון שקר וכזב, על אלה תאבל הארץ, כי בזו נתחלל התורה ונתעוות הדין, ולזה וכיוצא בו נתכוון הע"ש ויפה כתב. סמ"ע שם כא

⁸ לשון הטור [סעיף ט'], צריך להביא ראיה שלא דיבר עמו תוך ג' ימים באיבה: סמ"ע שם כג ועיין בתשובת משכנות יעקב סי' ז' שכתב דזהו מצד עיקר הדין, אבל עיין בזה"ק פרשת בלק [ר"ה ע"ב] על פסוק אבינו מת במדבר בו, מבואר להדיא שגם הדיין צריך להשמט שלא לדון מי שחושדו בשנאה, אם לא כשאין דיין אחר בעיר, דאז ודאי לאו כל כמיניה למיפסל דיין רק בבירור גמור, ע"ש. פ"ת יז

¹⁰ בהגהות דו"פ אות ח' כתבת דאפשר לומר דהיינו דוקא כשכבר פטרו מהנידוי אז הוא כאיש אחר עמו, ולא כשעדיין הוא בנידוי, עיין שם. והתומים חולק ויש ליוזר כסמ"ע לכתחילה אם לא בשעת הדחק. מאוניים למשפט שם

¹¹ בתשובת שבו"י ח"א סי' קמ"א אודות דיין שהוא שכן לאחד מבעלי דינים בשכונת נוואי, אי מותר לדון לו. והשיב דאם שכינו הוא ריעו אשר כנפשו אסור מדינא, אבל אם אינו אוהבו וריעו אשר כנפשו אזי מותר לדונו ע"פ הדין, אך ממדת חסידות יכול [צ"ל יש] לפרוש, ע"ש. ועיין בתשובת עבודת הגרשוני סי' ל"ג. פ"ת שם יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ואם לא היה הדיין מכיר את שום אחד מהם ואת מעשיו, אין לך דין צדק כמוהו.
יש להסתפק¹² אם יכול לדון לשני אוהביו או לשני שונאיו שבאו לפניו לדין, שהרי שניהם שוים בעיניו אולם יש להחמיר כיון שיש לחוש שמתוך כך יטה לחובה או לזכות בנושא אחד לאחד ובנושא אחר לאחר¹³.

עד החתום¹⁴ בשטר אינו דן באותו שטר עצמו,

ואם אחד רוצה ליקח שושבין של חבירו או שונאו ולהכשירו, אין חבירו יכול לעכב¹⁵.
ואפי' אוהבו ממש שפסול מדינא מ"מ אם ראובן בורר אוהבו של שמעון אין שמעון יכול לפסלו¹⁶.

אם ראובן בוחר שונא של עצמו יש ספק אם שמעון יכול לפוסלו¹⁷.

ב. לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין

כאחד

שני תלמידי¹⁸ חכמים השונאים זה את זה אסורין¹⁹ לישב יחד בדין, שמתוך ששונאים זה את זה דעת כל אחד מהם לסתור דברי חבירו ומתוך כך כל אחד מטה את חבירו מדרך האמת ויצא מביניהם משפט מעוקל. ואסמכה ג"כ אקרא דכתיב (שם והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו למה לי, אלא לשני דיינים שלא מבקשים רעה זה לזה ידונו, אבל כשמבקשים רעה זה לזה דהיינו שונאים לא ידונו.

¹² בספר ברכי יוסף אות כ' מובא בשערי תשובה יא

¹³ דהא מקרבא או מרחקא דעתיה לתרווייהו ושני הבע"ד שוין אצלו ולפום ריהטא נראה דגם אם שניהם אוהביו או שונאיו לא ידון אותם, משום דמסתמא אהבתם גם שנאתם לא שוו בשיעוריהן ומקרבא או מרחקא דעתיה למאן דרחים או סני מפי, וכמ"ש הרא"ש פרק זה בורר [סנהדרין פ"ג ס' כ"ג] דמעט אהבה או שנאה מטה את לבו. גם יש לחוש דהדין הזה שבא לפניו יסתעף לסעיפים, ומשום ששניהם אוהביו או שונאיו יטה לבו לזכות לאחד בחלק אחד ולהיטבו בחלק אחר כו', והו הנראה מכת הסברא.

¹⁴ כמ"ש רבינו ירוחם [מישרים נ"א ח"א] וליכא מאן דפליג עליה, ודלא כנראה מב"י מחודש ו'. ש"ך שם ט

¹⁵ דלא דמי לקרוב גמור דשניהם יכולים לעכב, כ"כ בתשובת חות יאיר (סימן ב), ועיין תומים (סק"ט) שעשיתו לזה סמוכים מדברי תוס' (נדה נ. ד"ה ור"מ). אורים יח

¹⁶ חי' רע"א שם

¹⁷ חי' רע"א מתשו' חו"י סי' ב'

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ח

¹⁹ ועיין פתחי תשובה יט האם מותר להם לישב בצד דיינים ולשתוק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ואם דנו י"א²⁰ שדיניהם דין, וי"א²¹ שאין דיניהם דין.

ג. כיצד בודקים את העדים ... ומוציאין את כל האדם ... עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז

עדים שבאו להעיד גם בדיני ממונות מאיימין (פי' מטילין אימה) על העדים כמו שיבואר להלן, ואחר כך²² מוציאין את כל אדם לחוץ, חוץ מבעלי הדין²³ כדי לחקור העדים לבדן שחקירה כזו עדיפא, וכן בודקין את העדים כל אחד לבדו שלא ישמע מה שחבירו אומר וילמוד ממנו לשקר.

לפיכך מוציאין גם העדים לחוץ ומשירים את הגדול שבעדים לבדו ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה, אם אמר הוא אמר לי חייב אני לו, אינו כלום²⁴, מכיון שהאומר לחבירו²⁵ מנה לי בידך והנתבע הודה לו בפני

²⁰ דעת הנימוק"י (סנהדרין ז ב) דאם דנו דיניהם דין, אף דפסק בשו"א לבע"ד כדעת הרא"ש דבריעבד פסול, אבל בהך ששונאים זא"ז אם דנו דיניהם דין. דקרא אסמכתא בעלמא ואינו פסול מן התורה כמו שונא לבעל דין ועוד כיון שיושבין יחד מסתמא רוצים להסיר השנאה ולבקש אהבה: מאזניים למשפט. שם
²¹ הב"ה (ס"ה) הקשה מאי שנא הא תרוויהו ילפינן מקרא, שונא לבע"ד מן ולא אויב לו, ושונאים זה את זה מן ולא מבקש רעתו, ומאי שנא. ולכן דעתו דאף בזה אם הם שונאים גמורים שלא דברו זה את זה ג' ימים מחמת איבה, אם דנו אין דיניהם דין, ועיין בתומים (סק"ב) מש"כ ליישב קושית הב"ה.

²² שו"ע ונו"כ כח ה

²³ דהא מסתמא הבעלי דין נשאר שם בשעה שהעידו לפני הבית דין. ולכאורה היה נראה דגם אבעלי דין קאמר דמוציאין לחוץ, ומיירי דכבר העידו שניהן בפני הבעלי דין ובפני כל העומדים שם מיד שהכניסו העדים, אז אמרו שיודעים שפלוני חייב לפלוני, ואחר שהעידו בן קאמר דמוציאין את הכל לחוץ ובודקין את כל אחד לבדו. וכן משמע הלשון במשנה והפוסקים, דכתבו דשואלין את כל אחד היאך אתה יודע שהוא חייב לו, ולא קאמרי דמעיד כל אחד שהייב לו, משמע מזה דכבר העידו שהוא חייב לו. אבל זה אינו מדפריך שם בגמ' [דרף ל' נע"א]] וז"ל, (ואח"כ) [גמרו את הדבר היו] מכניסין אותן, למאן אי לבעלי דינין התם קיימי, ופירש"י, דהא לא קתני שהוציאון בו. משמע דס"ל להגמ' פשוט דמאי דקתני המשנה ואח"כ מוציאין, לא קאי אבעלי דינים. סמ"ע שם לו

²⁴ דעביד איניש ואומר פלוני נשה בי כדי שלא יהזיקוהו עשיר, והוא טענת שלא להשביע נפשו אמר כן, סמ"ע שם לט אולם אם מודה שהודה לו אלא שטוען אינו חייב לך, ולא טען טענת משמה, אין טוענים לו טענת השמאה, וחייב לשלם, כמהואר בשו"ע פא ג ועי' שו"ע סק"י. ואם טוען להד"ם עיי"ש ובש"ך ג

²⁵ שו"ע ונו"כ פא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

עדים שחייב לו²⁶, ואח"כ כשבא לתבוע חובו מחמת ההודאה השיב הנתבע לא נתכונתי להודות על החוב אלא משטה הייתי כך²⁷, נאמן.

וכן אם אמר העד איש פלוני שהוא עד כשר ונאמן בעיני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום²⁸,

אינו עדות עד שיאמר שהוא בעצמו ראה שהלוה לו, או שיאמר בפני הודה לו שהוא חייב לו, וי"א שצריך שיעיד שאמר התובע או הנתבע²⁹ אתם עידי³⁰. והעיקר כדעה ראשונה מכיון שלהלכה אם אמר³¹ בפני עדים הריני מודה בפניכם שיש לפלוני מנה אצלי, אם ניכר מדבריו שאמר כן דרך הודאה גמורה ולא בדרך שיחה³², אף על פי שלא אמר אתם עדי, ואפילו שלא בפני התובע, ה"ז הודאה גמורה וחייב לשלם³³, ואפילו אין עדי ההודאה כאן, ויש עדים ששמעו ההודאה בפני עדים אחרים ה"ז הודאה גמורה להיב³⁴.

²⁶ שאם הודה לו מעצמו בלא תביעה עיין בשו"ע שם ה' ורמ"א שם סוף סעיף כא, שאינו יכול למעון משטה ועיי"ש בסמ"ע דעיקר טענת משטה הוא משום שיכול לומר כשם שהשטית בי בתביעתך כך אני משטה כך בהודאתי, אבל כשלא תבעו לא שייך טעם זה, ועיי"ש ש"ך ס"ק יד ובקצה"ח סק"מ, ועיי"ש להלן בדין טענת שלא להשביע. והש"ך ס"ק יב האריך להוכיח שדעת כמה פוסקים שאף בלא תביעה יכול למעון משטה, ואף אם לא טען טענין ליה, והעלה שיכול המוחזק לומר קים לי

²⁷ וכתב הסמ"ע בשם הטור שיכול לומר כשם שהשטית בי לתבוע ממני דבר שאינו, כך השטית אני להודות על דבר שאינו חייב לך. ויש לדון באופן שניכרים הדברים שלא נתכוין להשטות בשעת הודאה, ובפרט כשהתביעה לא היתה בדרך השטאה וידוע שאין דרכו של המודה להשטות, אם גם באופן זה מהני טענת משטה, ונראה שסתם בני אדם אינם משקרים, ואם טוען שאינו חייב לו דברים בנו שאינו חייב, אלא שאינו נאמן בכך בלא אמתלא, וכיון שטוען שלא נתכוין אלא להשטות משום שתבעו דבר שאינו, האמינוהו בכך, אבל אם ניכרים הדברים שבאמת הודה, יש לדיין לדייק היטב בזה, וכיוצא בזה בטענת שלא להשביע, וצ"ע.

פתחי חושן חלק י פרק יא הערה קכב

²⁸ דגבי עד או ראה או ידע כתיב ואין זו לא ראה ולא ידעה ודאית דשמא חבירו שקר,

שו"ע פא ו

³⁰ לבוש שם כח ה' וכן דעת הטור ובמחבר לא בהזכיר שיאמר אתם עדי שהמחבר אול למעמיה שפסק בסימן פ"א [סעיף ח'] כהרמב"ם [פ"ז מטוען ה"א] והרמ"ה [סנהדרין כ"ט ע"א ד"ה אם אמר, ושם ע"ב ד"ה מעשה], דס"ל דבמודה לו לפני עדים בהודאה גמורה הו"ל כאומר אתם עדי, ע"ש. סמ"ע שם כח מ

שו"ע ונו"כ פא ח

³² אבל דרך שיחה אפילו ידע שעומדים שם עדים כל שלא אמר דרך הודאה או אתם עדי, אינו מועיל, ש"ך, ונכון הוא, ודלא כהנהגת הרא"ש (כתובות פ"ב סי' ב). אורים שם כה

³³ ינו יכול למעון משטה, ועיי"ש סמ"ע סק"כ וש"ך ס"ק כא ובט"ז שם

שו"ע ונו"כ שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ד. ואחר כך מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו

דבריהן מכוונין נושאים ונותנים בדבר

ומכניסין³⁵ אחר כך העד השני ובודקין אותו גם כן, אם העיד כמו חברו נושאים ונותנים בדבר וגומרין הדין.

ה. שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב ... אפילו שנים

מזכין או שנים מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו

הדיינין

כבר התבאר לעיל דף ג: שלאחר שהגיע עת הכרעת הדין³⁶, בדיני ממונות אם יסכימו לדעת אחת מוטב, ואם לאו ילכו אחר הרוב שנאמר (שמות שם) אחרי רבים להטות.

שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב, זכאי. שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי, חייב. אחד אומר זכאי ואחד אומר חייב ואחד אומר איני יודע³⁷, או אפילו שנים אומרים זכאי או חייב ואחד אומר איני יודע, יוסיפו עוד שני דיינים, ונמצאו שהם חמשה. נושאים ונותנים בדבר, אם שלשה מזכין ושנים מחייבין זכאי, ואם שלשה מחייבין ושנים מזכין חייב.

שנים אומרים זכאי ושנים אומרים חייב ואחד אומר איני יודע יוסיפו עוד שני דיינים, אבל אם ארבעה אומרים זכאי או חייב ואחד אומר איני יודע או שאמרו שלשה זכאי ואחד אומר חייב ואחד אומר איני יודע³⁸, בין שהוא אותו שאמר תחלה איני יודע בין

³⁵ שו"ע ונו"כ כח ט

³⁶ שו"ע ונו"כ יח א

³⁷ דאין שייך לומר דהולכין אחר הרוב אלא כשכל הג' ישבו ונתנו ונשאו בדבר וכל אחד אומר טעם לדבריו ושנים הסכימו לדעת אחת, או בטלה דעת השלישי ברוב, משא"כ כשאומר איני יודע דמחשב כאילו לא ישב עמהן, ואמרין שמה אם ישב עמהן שלישי שהיה אומר דעתו היו השנים מסכימין עמו, וזהו דוקא בשלשה הראשונים, אבל אחר שהוסיפו עליהן, אף שאמר האחד איני יודע, מ"מ כיון דמתחילה לא ישבו כ"א אדעתא דג' והרי נשאר ג' שביררו דעתן ומסכימין לדעת אחת, משו"ה הולכין אחריהן, וק"ל. לבוש וסמ"ע שם ד
³⁸ אבל ב' מזכין ואחד אומר חייב וב' אומרים איני יודע, צריכין להוסיף כיון דאין כאן רוב נגד האומרים איני יודע, ועיין פרישה. סמ"ע שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שהוא אחר הולכין אחר הרוב, שהרי מכל מקום יש שם שלשה שהם בית דין שהם מסכימין לדעת אחת והם גם כן הרוב.

ו. גמרו את הדבר היו מכניסין אותן הגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב

אחר שנשאו ונתנו בדבר, מכניסין את הבעלי דינין, והגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב כדי שלא ירגיש הבע"ד מי זיכה ומי חייב³⁹

ז. ומניין לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבים אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי על זה נאמר לא תלך רכיל בעמיד ואומר הולך רכיל מגלה סוד

כבר התבאר במסכת ב"ק דף צ"ט: שהמרגל בחברו עובר בלא תעשה, שנאמר, (ויקרא יט פסוק טז) לא תלך רכיל בעמך ועון גדול הוא, וגורם להרג נפשות רבות מישראל⁴⁰, לכך נסמך לו, לא תעמד על דם רעך.

איזהו רכיל⁴¹ זה שטוען דברים מזה לזה שמספר למישהו, כך אמר פלוני עליך, כך עשה לך פלוני, כך וכך שמעתי עליו שעשה לך, או רוצה לעשות לך שדבר זה גורם שנאה בין אדם לחבירו. ואפלו אם הוא אמת גמור, שאין בו תערבת שקר אפלו שלא בפניו, ואפלו אם הוא יודע בעצמו, שהיה אומר דבר זה אף בפניו, גם כן אסור, ורכילות מקרי⁴².

³⁹ סמ"ע שם א, וכ"כ הש"ך א עך בתו"ט פ"ג מ"ו כתב לחלוק לו כבוד שכן מדת חכמים שאינם מדברים בפני מי שהוא גדול ממנו. כדתנן במשנה ז' פרק ה' דאבות. וכן בפרק דלקמן משנה ב' מתחילין מן הגדול נמי מהאי טעמא כמ"ש שם. ומהר"ר ואלק בש"ע סימן י"ט כתב טעם אחר ולא ישר בעיני על כן מה שג"ל כתבתי
⁴⁰ צא ולמד, מה ארע מרכילותו של דואג האדומי, שנהרגה על ידי זה כל נוב עיר הכהנים. ולא זו שכתבנו, הוא מה שכתבתו התורה בפרוש מיוחד לאסור זה, אבל בלאו הכי בלא זה יש עוד הרבה לאוין ועשין אחרים [שם]

⁴¹ הפ"ז חיים כלל א' סעי' ב' כלל ג' סעי' א'

⁴² וכל שכן אם הוא מעיז פניו לומר לו בפניו ממש, אתה דברת עליו, או עשית לו כך וכך, דאסור, ועונו גדול הרבה יותר. אחד, שבוה הוא מכנים שנאה חזקה בלבן של הגדון על זה, כי מעתה יתקבל הדבר אצלו לאמת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ולפיכך בית דין שישבו⁴³ לדון ואחר שנשאו ונתנו בדבר, והכניסו את הבעלי דינין, והגדול שבדיינין אמר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב. אסור לדיין לומר⁴⁴ כשיצא מב"ד אני הייתי מזכה אבל מה אעשה שחברי רבו עלי, והעושה כן הוא מרבה מחלוקת בישראל והוא בכלל הולך רכיל מנלה פוד (משלי יא פסוק יג).

וכן כשיושבים שבעת טובי העיר וכדומה. או כשיושבם בועדת קבלה לבית הספר, או משרה וכיו"ב, או בדיון הנוגע לאדם מסוים אפי' הכריעו שלא לטובתו צריכין לזהר מאד כל אחד ואחד, שלא לספר אחר כך דעתו או דעת פלוני, שהיה מתחלה בענין זה לטובת אותו אדם, אך חבריו רבו עליו והכריחוהו לילך כדעתם. ואפי' לרמוז שאין דעתו נוחה במה שפסקו שלא לטובתו אסור כיון שממילא יטור בלבו מחמת זה לשאר וכ"ש אם היתה ההכרעה לטובת אותו האדם שאין לגלות את זהות המתנגדים לו וזה אפי' אם לא הסכימו ביניהם שלא לגלות אלא בסתמא⁴⁵.

ח. הכי אמרינן להו נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל

במתת שקר ... מפץ וחרב וחץ שנון איש ענה ברעהו עד

שקר ... אמרינן להו סהדי שקרי אאוגרייהו זילי

ומאיימין על העדים בפני הכל שיגידו האמת, ומודיעין אותם כה עדות שקר שעונשו מרובה שע"י עדות שקר בא רעב ודבר בעולם דכתיב (משלי כה פסוק יד) נְשִׂיִּים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אֵין אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שֶׁקֶר, וכתיב (שם פסוק יח) מִפִּיץ וְחָרֵב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ עָנָה בְרֵעֵהוּ עַד שֶׁקֶר, ובשת המעיד בו בעולם הזה ובעולם הבא, ושהוא בזוי בעיני השוכרו עצמו, ויתוודע נבלתו ברבים ויהיה לו בושת בעיני כל⁴⁶, שכן כתיב (מלכים א כא פסוק י) וְהוֹשִׁיבוּ שָׁנִים אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל נָגְדוּ וַיַּעֲדָהוּ, הרי שיועצי המלך אחאב שהיו יועצים

גמור, שבודאי יאמר, אלולא שהדבר אמת גמור, לא היה זה מעיז פניו לומר לו בפניו ממש. ועוד, לבד זה הוא מכניס את עצמו ואת אלו השנים לעבר על ידי רכילות כוז על כמה לאוין ועשין המפרשין בתורה, כלל ג' א'

⁴³ שו"ע ונו"כ יט א

⁴⁴ כתב מהר"א שטיין [על הסמ"ג] בלאוין ט', גם בכלל לאו זה דלא תלך רכיל שלא יאמר אחד לנידון הדיין עשה לך שלא כדין במה שחייב אותך, כדאמרינן בהגוזל [ב"ק צ"ט ע"ב] גבי מגרומתא כו', והביאו הב"ח [סעיף ב']. ואין ראיתו מהגוזל מוכרחת, וע"ש בש"ס. ש"ך שם ב

⁴⁵ חפץ חיים הל' לה"ר כלל ב' סעי' י"א

⁴⁶ אורים שם כה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

לשוכרם על נבות היו עצמם ששקורין להם בני בליעל, כדאמרי אינשי סהדי שיקרא אנרייהו זולי.

ט. צריך שיאמר אתם עדיי

אם הודאת הנתבע היתה בהודאה גמורה, כגון שהודה בפני ב"ד⁴⁷, או שהודה בפני עדים שייחדם ואמר להם אתם עדיי, בין שהנתבע אמר כן ובין שהתובע אמר כן והנתבע הסכים לדבריו.

וכבר התבאר שאם ניכר מדבריו שאמר כן דרך הודאה גמורה ולא בדרך שיחה⁴⁸, אף על פי שלא אמר אתם עדיי, ואפילו שלא בפני התובע, ה"ז הודאה גמורה וחייב לשלם⁴⁹, ואפילו אין עדי ההודאה כאן, ויש עדים ששמעו ההודאה בפני עדים אחרים ה"ז הודאה גמורה לחייבו⁵⁰.

י. מנה לי בידך אמר לו הז למחר אמר לו תנהו לי אמר משטה אני כך פטור

האומר לחבירו⁵¹ מנה לי בידך והנתבע הודה לו בפני עדים שחייב לו⁵², ואח"כ כשבא לתבוע חובו מהמת ההודאה השיב הנתבע לא נתכונתי להודות על החוב אלא משטה הייתי כך⁵³, נאמן.

⁴⁷ בסמ"ע ס"ק יז כתב שבהודאה בפני ב"ד א"צ עדים ולא אתם עדיי, ובשו"ע שם סעיף כד כתב ב"ד של ג', ועיי' בנו"כ שם אם מהני ביחיד מומחה

⁴⁸ אבל דרך שיחה אפילו ידע שעומדים שם עדים כל שלא אמר דרך הודאה או אתם עדיי, אינו מועיל, ש"ך, ונכון הוא, ודלא כהנהגת הרא"ש (כתובות פ"ב ס" ב). אורים שם כה

⁴⁹ ינו יכול למעון משטה, ועיי' סמ"ע סק"כ וש"ך ס"ק כא ובמ"ז שם

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם ט

⁵¹ שו"ע ונו"כ פא א

⁵² שאם הודה לו מעצמו בלא תביעה עיין בשו"ע שם ה ורמ"א שם סוף סעיף כא, שאינו יכול למעון משטה ועיי"ש בסמ"ע דעיקר טענת משטה הוא משום שיכול לומר כשם שהשטית בי בתביעתך כך אני משטה כך בהודאתי, אבל כשלא תבעו לא שייך טעם זה, ועיי' ש"ך ס"ק יד ובקצה"ח סק"ט, ועיי' להלן בדין טענת שלא להשביע. והש"ך ס"ק יב האריך להוכיח שדעת כמה פוסקים שאף בלא תביעה יכול למעון משטה, ואף אם לא טען טענין ליה, והעלה שיכול המוחזק לומר קים לי

⁵³ וכתב הסמ"ע בשם הטור שיכול לומר כשם שהשטית בי לתבוע ממני דבר שאינו, כך השטיתני אני להודות על דבר שאינו חייב לך. ויש לדון באופן שניכרים הדברים שלא נתכוין להשטות בשעת הודאה, ובפרט כשהתביעה לא היתה בדרך השמאה וידוע שאין דרכו של המודה להשטות, אם גם באופן זה מהני טענת משטה, ונראה שסתם בני אדם אינם משקרים, ואם טוען שאינו חייב לו דברים בגו שאינו חייב, אלא שאינו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

יש אומרים⁵⁴ שאינו יכול לטעון טענת משטה אלא כשתבעו והודה לו, אבל אם הודה מעצמו בלא תביעה אינו יכול לטעון משטה.

יא. הנמין לו עדים אחורי גדר... אמר לו משטה אני בכ פטור

החביא התובע⁵⁵ עדים והנתבע לא ידע שיש עדים, ואמר לו התובע מנה לי בידך, ואמר הנתבע הן, חזר התובע ואמר רצונך שתודה לי בפני עדים, ואמר הנתבע הייתי מודה לך בפני עדים אלא אני מתיירא שתכפה אותי לשלם מיד, אף על פי שהעדים שמעו כל זה, אין זה כהודאה בפני עדים.

יב. אם לא טען אין טוענין לו

לא טען⁵⁶ הנתבע טענת משטה אין טוענים עבורו והיינו כשמודה שהודה לו אלא שטוען אינו חייב לך, ולא טען טענת משטה, אין טוענים לו טענת השטאה, וחייב לשלם, אבל ליורשי הנתבע טוענים⁵⁷.

יג. ובדיני נפשות אף על גב דלא טען טוענין לו

נאמן בכך בלא אמתלא, וכיון שטוען שלא נתכוין אלא להשמות משום שתבעו דבר שאינו, האמינוהו בכך, אבל אם ניכרים הדברים שבאמת הודה, יש לדיין לדייק היטב בזה, וכיוצא בזה בטענת שלא להשיב, וצ"ע. פתחי חושן חלקי פרק יא הערה קכב

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם הרמ"א שם סוף סעיף כא, וביאר הסמ"ע דעיקר טענת משטה הוא משום שיכול לומר כשם שהשטית בי בתביעתך כך אני משטה בכך בהודאתי, אבל כשלא תבעו לא שייך טעם זה, ועי' ש"ך ס"ק יד ובקצה"ח ס"ק ט, והש"ך ס"ק יב האריך להוכיח שדעת כמה פוסקים שאף בלא תביעה יכול לטעון משטה, ואף אם לא טען טוענין ליה, והעלה שיכול המוחזק לומר קים לי ולא הסביר הש"ך סברת החולקים, שהרי סברת השו"ע נכונה דלמה לו להשמות בו, ובעיני מ"ש הב"י בסימן קפג סוף סק"ג בשם הרשב"א בתשובה דמה עשה לו זה שהוא משטה בו, ובערוה"ש הסביר דיעה זו שיש בני אדם שדרכם להשמות אף בלא תביעה, וצ"ע דוכי משום שיש בני אדם משטים נסמוך על זה, והרי יש גם בני אדם שדרכם לשקר, ובפרט כמ"ש דאף דלא טען טוענין ליה, ויפה כחו כשהודה בלא תביעה, צע"ג, ובקצה"ח סק"ח הסכים לדעת השו"ע וצ"ע.

⁵⁵ שו"ע ונו"כ שם יא, וכתב הסמ"ע דכיון שלא עלה על דעתו שיש שם עדים, יכול לומר להשמות אמרתי, ובסמ"ע ס"ק כח הוסיף אפילו אמר אתם עדי, ולפי"ז נראה דכ"ש כשלא שאל רצונך שתודה וכו' ואף על פי שאמר הן, כיון שלא ידע שיש עדים יכול לטעון משטה, הש"ך בס"ק כד הביא בשם הטור בסוף סימן לב באם לאחר שאמר לו רצונך שתודה וכו' אמר הנתבע הן, שדעת הרמ"ה דחשיב כהודאה בפני עדים, ודעת הרא"ש שאינה הודאה, והש"ך העלה עיקר כהרא"ש, דכל שלא אמר אתם עדי ולא ידע שיש עדים, לא הוי הודאה.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם ג וסעיף כא, ועי' ש"ך סק"י.

⁵⁷ דשמא לא נתכוין אביהם בהודאתו אלא להשמות, והיינו באופן שהוא עצמו אילו היה חי היה יכול לטעון כן והיה נאמן בכך, וכתב בערוה"ש שנשבעים יורשי הנתבע שלא פקדנו אבא שהיה חייב לך.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

להלן דף מ. יתבאר בעזרה"ת שאפילו כבר יצא הנידון בדיני נפשות ליהרג ואמר אפילו אחד⁵⁸ מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו עמהן לסנהדרין, אם יש ממש בדבריו שומעין לו ואינו יורד משם לעולם, ואם אין ממש בדבריו אינו יורד משם כל היום כולו, אפילו אמר הנדון עצמו יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ועולה למניין, והוא שיהיה ממש בדבריו.

יד. ואין טוענין למסית ... דרחמנא אמר לא תחמל ולא תנסה עליו

אסור⁵⁹ למוסת⁶⁰ ללמד זכות על המסית שנאמר (דברים יג פסוק ט) ולא תחמל ולא תכסה עליו, ואסור לו לטעון דבר של זכות בבי"ד על המסית, ואפילו יודע לו זכות לא ילמדהו ולא יזכרהו עליו.

אם אומר⁶¹ שיש לו ללמד זכות משתקין אותו, כיון שעובר בלאו, ואם עבר ולימד זכות, אם הזכות נראה לבית דין מצילין אותו, אעפ"י שעברו בלאו, שאסורים ללמד זכות, אבל כיון שלימדו זכות הדיינים יעינו בזה.

⁵⁸ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק י הלכה ה

⁵⁹ רמב"ם עבודת כוכבים פ"ה ה"ד חינוך מצוה תס ועיין במנחת חינוך להקשות דילמא לאוין דמסית אינם אלא דרך שלילה דהיינו שאין חייב לאהבו ומותר לשונאו וא"צ ללמד עליו זכות ומותר ללמד עליו חובה ומנא ליה לחז"ל דעובר בלאו אם עושה כן וכעין זה הקשה בשו"ת שואל ומשיב מהדורה א ח"א סי' ריו ותירץ "דבמסית לא מסתבר כלל שיהיה רשות לרחם עליו כמ"ש הרמב"ם פי"א שם שאכזריות על השעלים אלו רחמים הם וכמ"ש למען ישוב ד' מחרון אפו ונתן לך רחמים וא"כ כיון דלא מסתבר כלל לרחם עליו ולכך יושב בדיין זקן וסרים וכדומה א"כ פשיטא דאינו שלילה רק לאו גמור וז"ב ופשוט ודוק"

⁶⁰ ועיין חוות יאיר סי' קסו שהקשה מנ"ל לרמב"ם דקאי רק על המוסת דהפשטות דקאי אבל ישראל וודאי קשה על החינוך דס"ל דלא תאבה ל"ת יז ולא דלא תשמע ל"ת יח קאי אבל ישראל אמנם ברמב"ם פי"א ה"ה מוכח דלאו זה הוא גם על בי"ד שכתב אין טוענין למסית אמנם לפי"ז קשה לשונו הכא אסור למוסת ללמד וכו' ואפשר דמש"כ בהל' סנהדרין אין טוענין כוונתו דאין צריכים לטאון אבל אינם בלאו אם טענו ובאמת לא הזכיר שם שאם טענו עברו בלאו זה וצע"ג

⁶¹ מנחת חינוך אות ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אף על גב שבכל דיני נפשות מצוה על הדיינים לחפש בזכות הנידון ולטעון לו, במסית הדיינין⁶² אסורים ללמד עליו זכות אלא אם כן טוען אותה הוא בעצמו שנאמר וְלֹא תַחְמוֹל וְלֹא תִכְסֶה עָלָיו,

ואם יצא מבית דין זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה מחזירין אותו, יצא חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות אין מחזירין אותו, ומושיבין בדינו זקן וסריס ומי שאין לו בנים כדי שלא ירחמו עליו⁶³, שהאכזריות על אלו שמטעין את העם אחרי ההבל רחמים הוא בעולם שנאמר שם פסוק (ח) יָשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ.

ואין לוקין אם לימד זכות⁶⁴, דהוי ליה לאו שאין בו מעשה.

לאו זה שלא ללמד זכות אינו אלא במסית לע"ז⁶⁵ אבל המסית או המכשיל חברו בשאר עבירות אין איסור משום לאו זה ללמד עליו זכות⁶⁶.

⁶² ואפשר דהכא לאו זה שייך אף לבי"ד אע"ג שלרמב"ם שאר לאוי דמסית הם דוקא על המוסת משום שאם היה לאו זה רק למוסת א"כ זה נשמע ממילא ממה שחייב ללמד עליו חובה כדאיתא בל"ת כא וודאי אם מלמד זכות הוא בכלל מה שנאסר מלשתוק ללמד עליו חובה וא"כ ע"כ קרא אייתר לבי"ד

⁶³ גמ' סנהדרין בט ע"א ורש"י שם ד"ה ואין טוענין ובגמ' שם לג ע"ב לו ע"ב רמב"ם סנהדרין פ"א ה"ה

⁶⁴ מנחת חינוך אות ב

⁶⁵ שו"ת הוות יאיר סי' קסו

⁶⁶ בהא דאיתא בגמ' אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מניין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דאמר רבי שמלאי הרבה מענות היה לו לנחש למעון ולא טען ומפני מה לא טען לו הקדוש ברוך הוא לפי שלא טען הוא מאי הוה ליה למימר דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין והקשו בתורה דברי הרב וא"ת א"כ כל מסית יפטור עצמו באותה טענה וי"ל דדוקא נחש שלא נצטווה שלא להסית ולא נענש אלא לפי שבאת תקלה על ידו אבל מסית שנצטווה שלא להסית נמצא כשמסית עובר והביא החו"י מה שהקשה בצ"ל "אבל לי קושיא אחרת וגדולה היא אלי הלא אין מסית אלא לע"ז וכתב שמצא שהחוקוני הקשה זה ולא שמיע ליה מה ולעד"נ אחר שנוסף להפליא במ"ש התוס' שזכרנו וא"ת א"כ כל מסית יפטור עצמו וכו' דהאי מאי קושיא דלמא חומרא דע"ז שאני דהחמירה תורה אע"פ דיש לומר סברא להיפך מ"מ מנא להתוס' להקשות: ועוד דקושיא זו לאלהינו הוא שהרי התורה ציוותה להרוג המסית וע"כ צ"ל דגבי ע"ז אין התנצלות דדברי הרב מספיק (ויש קצת סברא כי המסית לע"ז ממעט כבודו יתברך ויראתו וע"י זה נקל בעיני הניסת שלא לחוש לדברי הרב וק"ל). ותדע דע"כ ע"ז חמירא שהרי אף אם לא נכשל זה הניסת בפועל נהרג המסית כבגמ' סנהדרין ס"א וכ"פ הרמב"ם רפ"ה דהל' ע"ז ומכל זה נראה דהתוס' ס"ל בפשיטות שמה שהקשתה הגמ' מנין שאין טוענין למסית לא ר"ל לענין חיוב מיתה דמסית לע"ז דהא כתיב לא תחמוול ולא תכסה עליו ודרז"ל שאין לומדין עליו זכות ואיך נטעון לו רק דרך מליצה אמר על כל מסית שאין ב"ד שלמעלה מהפכין בזכות המסית בכל דבר עבירה ולכן גם התוס' הקשו על כל מסית דפשוט להתוס' דבד"ש חייב כל מסית ולמה חייב בד"ש יטעון בעד עצמו דברי הרב וכו' ותרצו הואיל שהאדם נצטווה על כך הרי עובר ציווי אשר צוהו ה' והוא עצמו עונש מי שבא לחבירו תקלה על ידו (או הוא הגורם לעבירה) ולולי שנצטווה שלא להסית ודאי מצי למימר לא היתיי יודע שיציית לי ולפי מ"ש אתי שפיר דמ"ש מנין שאין טוענין וכו' ומה דמשני ויליף מנחש הכל מיירי בכל העבירות ובדיני שמים. ובמסקנא נחש הואיל שלא נצטווה לא היה עליה דין שמים אם מענה דברי רב וכו' אף שבא תקלה על ידה דתוכל לומר סבורה היתיי שלא ישמע לי"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דף כט:

טו. לא היו דברים מעולם... כל מיילי דכדי לא דכירי אינשי

יש אומרים⁶⁷ שאם טוען הנתבע להד"ם, והיינו שטוען שלא הודה לו, פטור, משום דטענינן ליה טענת משטה, ויש אומרים⁶⁸ שגם בלהד"ם אינו נאמן אלא כשטוען אח"כ שנתכוין בהודאתו להשטות.

יש אומרים⁶⁹ דה"ה אם טוען טעיתי בהודאתי נאמן.

יש אומרים⁷⁰ שאם בשעה שהודה היה ממון הנתבע ביד התובע, אינו יכול לטעון טענת משטה.

⁶⁷ בן פירש הסמ"ע דברי השו"ע בטענת להד"ם, אבל אם אומר אמת שהודיתי אבל להד"ם שאיני חייב לך כלום, ואינו טוען משטה, חייב לשלם.

⁶⁸ בשו"ע סימן פא סעיף א כתב שאפילו אינו טוען משטה אלא לא היו דברים מעולם פטור, דמיילי דכדי (פי' דברים שאין בהם ממש) לא דכירי אינשי, ופירש הסמ"ע שאע"פ שהעדים מכחישים אותו לא הוחזק כפרן, דאפשר ששכת שהודה משום שלא ראה בתביעתו ובהודאתו דבר חשוב שיזכור, ואיכא למימר שנתכוין אז להשטות ולכן אינו זוכר. ובש"ך סק"ג מדויק מלשון השו"ע שאפילו לא חזר וטען משטה אני בכך אינו חייב, ואף על גב דלא טענינן ליה טענת משטה, כדלהלן, היינו כשמודה שהודה, אבל בטענת להד"ם טענינן ליה שבודאי היה משטה בו כשהודה, דמיילי דכדי לא דכירי אינשי, וכתב הש"ך שכל הפוסקים ס"ל כן, ודלא כהגידולי תרומה בדעת בעל התרומות דהיינו דוקא כשטוען אח"כ משטה, ובקצה"ח סק"ב הביא מכמה ראשונים דס"ל כדעת הגדו"ת שאף בטענת להד"ם צריך שיטעון אח"כ משטה, ולכאורה אם טוען משטה למה לי טענת להד"ם, ומדברי הפוסקים נראה לשיטה זו דאע"פ שאינו טוען משטה אלא לאחר זמן, מהני לחוק טענת להד"ם. כתב הט"ז שאף בטענת להד"ם צריך לישבע שאינו יודע שהודה לו בהודאה ברורה שחייב לו.

⁶⁹ ש"ך שם סק"א, דטעיתי עדיף ממשטה, ואף על גב דלקמן ס"ק סח כתב הש"ך שאינו נאמן לומר טעיתי במיגו דפרעתי, נאמן כאן במיגו דמשטה, וכתב בנה"מ שבמקום שאינו יכול לטעון משטה אינו נאמן בטענת טעיתי. ופשוט שנאמן לומר פרעתי לאחר שהודיתי, שנאמן בכך אפילו בהודאה גמורה.

⁷⁰ שו"ע סימן פא סעיף ד, אפילו יש עדים שהוא ממונו של הנתבע, פירוש שאין זה תפיסה מכח ספק, והוסיף הסמ"ע שאפילו בא לידו מדעתו של נתבע כגון בהלואה או בפקדון, וגם יש עדים שראו הממון אצלו באופן שאינו יכול לטעון להד"ם או החזרתו לך, והטעם כתב הטור שהתפיסה עושה אותו כהודאה גמורה שאינו יכול לומר משטה והסמ"ע הביא בשם הלבוש דאיירי שתפס הממון בשעת תביעה, וכיון שרואה הנתבע שתופס ממון, לא היה לו להשטות ולהודות, והסמ"ע דחה פירושו, והש"ך הסכים לדברי הלבוש, שלא איכפת לנתבע במה שממונו בידו, שהרי יודע שיתחייב לתת לו ולא יוכל להכחיש, משא"כ כשתפס ממון על אותו חוב שתובעו עתה, לא היה לו להודות ולטעון משטה. עוד כתב הש"ך בשם בעה"ת בטעם דמהני תפיסה כשם דמהני גבי טענו חטים והודה לו בשעורים דפטור אף משעורים, משום דהוי כהשטאה, והקשה בגידולי תרומה דהא סברא דהשטאה הוא סברת הראב"ד, והבע"ת לא ס"ל כהראב"ד, אלא הטעם דפטור בטענו חטים והודה לו בשעורים משום דהוי כאילו הודה התובע שאין לו בידו שעורים, והש"ך מיישב דברי בעה"ת, ומ"מ כתב שהעיקר שם כהראב"ד, ועיי' קצה"ח סק"ו, ועיי' ט"ז מ"ש על דברי הסמ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

**טז. ההוא דאכמין ליה עדים לחבריה בכילתיה אמר ליה מנה לי
בידך אמר ליה הן אמר עירי ושכבי ליהוון עלך סהדי...
ההוא דאכמין עדים בקיברא לחבריה אמר ליה מנה לי
בידך אמר ליה הן חיי ומיתי ליהוון עלך סהדי אמר ליה לא
... הא אמר ליה לא**

החביא לו עדים⁷¹ בכילה⁷² ואמר לו מנה לי בידך אמר ליה הן, אמר לי ערי
ושכבי ליהוי סהדי עליך כלומר כל השומעים בין שהם ערים ובין שהם
ישינים, ואמר ליה לא⁷³, כיון שאמר לא אין הודאה הראשונה אלא דרך
השטאה אמרה⁷⁴.

אבל אם שתק הויא הודאה, ודוקא ודווקא באופן זה שהיה לו להעלות על
דעתו שיש שם עדים, שאם לא כן למה אמר האי ערי ושכבי ליהווי סהדי
עלך אם לא שהיו שם עדים,

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם יג

⁷² עיין בקצוה"ח [סקי"ג] ובנה"מ [משה"א סק"ז] בענין אי יכולין להעיד על פי טביעת עינא דקלא, ע"ש. ועיין
מה שכתב בזה בפתחי תשובה לאה"ע סימן י"ז סק"ג.

⁷³ כתב ב"י לעיל סוף סימן ל"ב [סעיף כ"ד - כ"ה] וז"ל, ונ"ל שעירי ושכבי ליהוון עלך סהדי אמר ליה בניחותא,
דאילו בתמיה אף על פי ששתק הלוח אין זו הודאה, שזה שאל את פיו וזה לא השיב לו דבר, עכ"ל. ותימה,
שהרי רש"י פרק זה בורר [סנהדרין כ"ט ע"ב ד"ה עירי] והנמוקי יוסף [ח' ע"א מדפי הרי"ף] כתבו להדיא איפכא
וז"ל, עירי ושכבי ליהוון עלך סהדי, רוצה אתה שיהיו כל השומעים מעידים בין נעורים בין ישנים, שהיה מכיר
בו שלא יודה בפני עדים, אמר בלבו שמא יהא סבור שכולם ישנים ויאמר הן, ע"כ לשונם. וכך תמה עליו
בספר גדולי תרומה [שער מ"ב ח"א ס"ז] דף קע"ח ע"ד. וגם לפע"ד פשטא דמילתא דש"ס משמע כרש"י והנמוקי
יוסף. ועוד, דאילו אמר בניחותא מסתמא לא היה חושש שיאמר חבירו לא, והוה ליה לומר סתם כל השומעים
יהיו עדים. והכי מוכח נמי מלשון אמר "ליה" לא, דמלשון "ליה" משמע שהשיב לו על שאלתו ואמר ליה לא.
וגם מלשון הטור [שם סעיף כ"ה] שכתב ברישא גם כן אמר "ליה" עירי ושכבי ליהוון עלך סהדי, משמע דדרך
שאלה אמר ליה כן, דאל"כ הוה ליה למימר סתמא, אמר עירי ושכבי ליהוון סהדי. ש"ך שם ס"ק כח וכתב
באורים ס"ק לה ונכון הוא.

⁷⁴ דמצוי למימר מתחילה להשמות כיונתני. סמ"ע שם כה. ודעת הש"ך (סקכ"ט) דאפילו לא טען משטמה הייתי
טענינן ליה דהכא כיון דאמר לא, לא הוי הודאה כלל ואין צריך לטעון משטמה אני כך, משא"כ לעיל דלא
טענינן ליה וכדאיתא בש"ס [סנהדרין כ"ט ע"א] וטור התם [סעיף כ"ג]. ובן מוכח לשון הש"ס [שם ע"ב], אמר
רב כהנא הא אמר לא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אבל אם לא היה לו להעלות על דעתו, כגון שאמר אתם עידי וזה אינו רואה ואינו יודע שיש שם עדים, ושתק אין הודאתו הודאה. שכל שלא ראה העדים אין שתיקתו הודאה, אף באמר אתם עדי⁷⁵.

וכן אם אם הטמין עדים בבית הקברות ואמר חיי ושכבי להוי עלך סהדי כלומר המתים והחיים יהיו עדים, אף על גב שאין עדים רגילים להיות טמונים בבית הקברות, היה לו להעלות על דעתו שלא על הנם אמר חיי ושכבי⁷⁶.

יז. צריך שיאמר אתם עדיי לא שנא כי אמר לזה ולא שנא כי אמר מלזה ושתיק לזה טעמא דאמר לזה לא אבל אי שתיק

הכי נמי

מה שהתבאר שאם הודאת הנתבע היתה בהודאה גמורה, כגון שהודה בפני ב"ד⁷⁷, או שהודה בפני עדים שייחדם ואמר להם אתם עדי, בין שהנתבע אמר כן ובין שהתובע אמר כן והנתבע הסכים לדבריו⁷⁸, זהו אפילו לא הסכים בפירוש אלא ששתק למה שאמר התובע, שוב אינו יכול לטעון משטה, ששתיקה כהודאה, ודוקא כשאמר תחלה מנה לי בידך ואמר הנתבע הן ושתק כשאמר התובע אתם עדי, אבל לא אמר הן, אלא שתק מתחלה ועד סוף, לא חשיב שתיקתו כהודאה⁷⁹.

⁷⁵ סמ"ע שם כח

⁷⁶ סמ"ע שם כו

⁷⁷ בסמ"ע ס"ק יז כתב שבהודאה בפני ב"ד א"צ עדים ולא אתם עדי, ובשו"ע שם סעיף כד כתב ב"ד של ג', ועיי' בנו"כ שם אם מהני ביחיד מומחה

⁷⁸ שו"ע סימן פא סעיף ו, וכתב הש"ך שאם אמר הנתבע אתם עדי מהני אפילו שלא בפני התובע, וכן העלה הש"ך סק"ב.

⁷⁹ שו"ע שם סעיף ו, שיכול לומר לא חששתי להשיבך, והוסיף הסמ"ע משא"כ כשאמר תחלה הן, ואח"כ שתק חשיב כהודאה, דכשם שלא שתק תחלה היה לו לומר עתה איני רוצה שתהיו עדים, ומשמע מדבריו שאם מיחה שלא יהיו עדים מהני שלא יהא חשוב כהודאה גמורה, ובש"ך שם משמע שתלוי במה שב"ד מבין בדעתו של שותק אם נתכוין להודאה או לא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יח. אדם עשוי שלא להשביע את עצמו ... אדם עשוי שלא

להשביע את בניו

כבר התבאר במסכת ב"ב דף קעד: שאמר מנה⁸⁰ לפלוני בידי, אם אמר תנו נותנים, אבל לא אמר תנו אין נותנים, שמא לא אמר כן אלא כדי שלא יאמרו על יורשיו שהם עשירים⁸¹ (והיינו טענת שלא להשביע את בניו).

המורה מעצמו⁸² בפני עדים דרך הודאה גמורה שהוא חייב לפלוני מנה, וכשבא פלוני לתבעו אומר איני חייב לך כלום, ומה שהודיתי לא היה אלא שלא להשביע את עצמי (שלא להראות עשיר), בין שהוא עני⁸³ ובין שהוא עשיר, בין שהוא בריא בשעת הודאה ובין שהוא שכ"מ⁸⁴, נאמן⁸⁵.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ רנה ב

⁸¹ וכתב הסמ"ע דמוענים ליורשים טענת השבעה, ואף על גב דבסימן פא סעיף כא כתב השו"ע שאין מוענים טענת השבעה אם אינו מוען כן, היינו דוקא כשהוא עצמו לפנינו ואינו מוען, אבל ליורשים מוענים כל מה שהיה אביהם יכול למעון, ומשמע שאם עמד ורוצה לחזור באופן שאינו יכול, אין מוענים לו טענת השבעה, אבל הוא עצמו יכול למעון כן, כדמשמע בסימן פא סעיף יד, ועיי' כנה"ג סימן לב כמה פרטים בדין טענת משמה ושלא להשביע.

כתב בפת"ש סק"א בשם שו"ת שבות יעקב ח"א סימן קע בדין מי שצוה לפני מותו לפלוני מאתיים וזו שהיב לו מה שגזלו, והיורשים מוענים שאין אדם משים עצמו רשע, וכתב דודאי יכול לחייב עצמו בהודאת פיו אף על פי שמושים עצמו רשע, וכ"ש זה שצוה לפני מותו כדי להצדיק מעשיו ולשוב לפני מיתתו, אין זה בכלל משים עצמו רשע, והביא בשם שו"ת חו"י סימן רלא שמסתפק בזה, והשב"י כתב שאין כאן מקום עיון כלל, עיין שם.

⁸² רמ"א פא יד

⁸³ סמ"ע כתב דבעני הוי רבותא מפי משום דבלא"ה אין מחזיקים אותו כעשיר, ואפ"ה יכול למעון שלא להשביע, כדי שיחזיקוהו בעני יותר, ובשם הלבוש כתב דבעשיר הוי רבותא מפי שאע"פ שהוא בלא"ה עשיר יכול לומר שלא להשביע יותר, והסמ"ע דחה דבריו.

בש"ך ס"ק לא כתב שהמורה במעות הלואה, אף על פי שהוא חייב לא מיקרי עני שהרי המעות בידו שלהוצאה ניתנו, ועפ"ז כתב שאם הודה על פקדון שבידו והוי מחזיקים אותו בעני, שאף לדעת הפוסקים שהביא הש"ך ס"ק לה שאף בפקדון אמרינן שלא להשביע, מודים בזה שהיה מוחזק בעני שאינו יכול למעון שלא להשביע, שבפקדון לא חשוב כשלו להוציאו מכלל עני, וכ"ש לדעת הפוסקים דבהודאת פקדון לא אמרינן שלא להשביע, וקצת צ"ע באיזה סכום חשוב עשיר, שנאמר שבגלל אותו סכום יחשב כעשיר.

⁸⁴ וכתב הסמ"ע דאע"ג דלגבי טענת משמה אמרינן שאין אדם משמה בשעת מיתה, גבי טענת השבעה גם בשכ"מ אמרינן כדי שלא להשביע את בניו הודה לו, ובסמ"ע סק"ל כתב שאם אין לו בנים לא אמרינן שלא להשביע בשאר יורשים, והש"ך חולק, שאפילו אין לו כלל יורש אחר, כגון ההיא דאיסור גיורא, משמע בגמרא דאמרינן.

⁸⁵ וכתב הסמ"ע דאע"ג דבסימן רנה סעיף ב כתב השו"ע בשכ"מ שהודה דרך הודאה ולא היה חשש הערמה אין אומרים שלא להשביע, תירץ הסמ"ע דהתם איירי באחד האופנים שאינו יכול למעון שלא להשביע, והש"ך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יט. הודה בפני שנים וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין

כבר התבאר במסכת ב"ב דף מ. שמי אמר בפני עדים⁸⁶ הריני מודה בפניכם שיש לפלוני מנה אצלי, אם ניכר מדבריו שאמר כן דרך הודאה גמורה ולא בדרך שיחה, אף על פי שלא אמר אתם עדי, ואפילו שלא בפני התובע, ה"ז הודאה גמורה וחייב לשלם⁸⁷, ואפילו אין עדי ההודאה כאן, ויש עדים ששמעו ההודאה בפני עדים אחרים ה"ז הודאה גמורה לחייבו⁸⁸.

נחלקו הפוסקים⁸⁹ כשהודה בפני עד אחד, אם חשוב כהודאה לענין טענת משטה.

אולם המלוה לחבירו בעדים, או שהודה לו בפני עדים⁹⁰, לא יכתבו העדים שטר וליתן למלוה, עד שיאמר להם הלזה כתבו שטר⁹¹ וחתמו ותנו לו⁹², ויש אומרים⁹³ שגם לאחר שאמר תנו צריכים להמלך בו לאחר החתימה אם

דחה דברי השו"ע בדעת הרמב"ם דהכא איירי בדרך הודאה, והש"ך סובר דשאני התם דאיירי בשכ"מ וכיון שהודה דרך הודאה לא אמרינן שלא להשביע, אפילו שלא בפני התובע, והתומים מתרין דהא דסימן רנה איירי בשמת דלא טענינן שלא להשביע, אבל אם עמד וטוען שהודה כדי שלא להשביע, טענתו טענה.

⁸⁶ שו"ע ונו"כ פא ה

⁸⁷ ואינו יכול למעון משטה, ועי' סמ"ע סק"ב וש"ך ס"ק כא ובמ"ז ש

⁸⁸ שו"ע ונו"כ שם ט

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שם י פסק דהוי הודאה, והש"ך שם ס"ק כב האריך להוכיח מדברי כמה פוסקים דלא הוי הודאה, ועי' קצה"ח שם ובשעמ"ש.

⁹⁰ שו"ע ונו"כ לט ב

⁹¹ ובשו"ע כתב הטעם שלא יחזירו למלוה ע"פ מלוה בשטר, ור"ל שאינו רוצה לעשות ממלוה ע"פ מלוה בשטר, והקשה בנה"מ סק"ד בשם התומים למה לי טעם זה, הא בלא"ה קי"ל שאין כותבין שטר אלא מדעת המתחייב כדי שלא יהא מפי כתבם, כמ"ש לעיל, ותירץ הנה"מ שמדין דעת המתחייב סגי באומר כתבו וחתמו, וכמ"ש הרמ"א בסעיף ג שאם לא אמר הוי כפנקס בעלמא, ומשמע דבאמר כתבו וחתמו תו לא הוי מפי כתבם, ומשום שלא לעשות מלוה בשטר צריך לומר גם תנו, ועפ"י כתב הנה"מ שאם אמר כתבו וחתמו ותנו, ואח"כ חזר בו ומוחה שלא ליתן, שאין נותנין, כמ"ש להלן, מ"מ תו לא הוי מפי כתבם, כיון שאמר תחלה כתבו וחתמו ונעשה שטר מדעת המתחייב.

⁹² (ומשמע מדברי הפוסקים דה"ה במוכר או נותן לחבירו קרקע, אין כותבין אלא בציווי המוכר והנותן, וכמ"ש להלן), וכתב הש"ך סק"ה בשם בעל העיטור דה"ה אם אמר המלוה כתבו ושתק הלזה, הוי שתיקה כהודאה וכותבין, וכ"כ בסימן פא ס"ק מז.

⁹³ בשו"ע הביא ב' דיעות בזה, ונראה דעת האחרונים כדיעה שניה שא"צ להמלך בו על הנתינה, כיון שאמר תחלה תנו, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן ה, ופשוט שבכתבו וחתמו לבד ודאי שצריכים לשאול אם ליתן, וכתב הש"ך שאפילו לדיעה שניה שא"צ להמלך, היינו בסתם, אבל אם חזר בו ומוחה מליתן, ודאי שאינם יכולים ליתן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

למסור השטר למלוה, ויש חולקים, ובשטר מתנה ובשטר כתובה לכו"ע צריכים להמלך בו⁹⁴.

**נ. בפני שלשה ולא קנו מידו ... אין כותבין ... אפילו אמר
הו עלי דייני לא כתבין עד דקבעי דוכתא ושלחי ומזמני
ליה לבי דינא**

אפילו הודה⁹⁵ בפני בי"ד של שלשה, אם לא היו דיינין קבועים ולא שלחו לו, אפילו קבץ אותם והושיבם והודה בפניהם⁹⁶ ואמר הו עלי דיינים, אם בא אח"כ התובע ובקש שיכתבו לו הודאתו אין כותבין, דכל שלא שלחו אחריו לדונו ואינם קבועים לכך, לא נעשו בי"ד אלא עדים⁹⁷.

ואפילו נתברר דלא פרע עדיין נמי אין כותבין דחיישינן שמא יתן לו ונמצא זה תובע אותו בשטר, דכיון דלא קבעו ושלחו אין זה מעלה על הדעת שנתנו לו כתב לפיכך פורע בלי חזרת שטר.

ואם המלוה והלוה עודם בבי"ד והמלוה תובע שיכתבו לו, יש מי שאומר שכותבין שהרי יודע הלוה ולא יפרע, וי"א שאין כותבין שאין לו דין בי"ד כשלא קבעו ולא שלחו ובעדים בעינן דעת הלוה.

אולם יפה כח⁹⁸ בית דין מכח העדים, שבעדים צריך לומר כתבו אבל בבי"ד אפי' בלא שליחות הלוה יש לו דין שטר וגובה ממשעבדי דמעשה בי"ד יש לו קול, אבל צריך להיות בי"ד גמור הקבועים, וגם צריך להיות באופן שזה

⁹⁴ מפני שמתחייב את עצמו בלי תמורה, משא"כ בהלואה או מכירה שמקבל תמורה ש"ך שם ה.

⁹⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

⁹⁶ ודוקא שהודה מעצמו, אבל כשהיה הדין על פי טענות ונתחייב על פי בי"ד, הרי הן דיינים ויכולין לכתוב תמיד כשמודיעין ללוה, אבל נאמן לומר פרעתי כל זמן שלא נכתב. ש"ך [סקי"ח] בשם הנ"י [סנהדרין ה' ע"ב מדפי הר"ף]. והטעם שאין כותבין בלא קבעו ושלחו, דבכהאי גוונא אינו מעלה על דעתו שהן יכתבו לו שטר, ופרע לו בלא שובר, מה שאין כן בקבעו ושלחו, מעלה על דעתו שיכתבו לו ואינו פורע בלא שובר. [סמ"ע סקי"ט]. אבל כשמודיעין ללוה כותבין אפילו בלא קבעו ושלחו. נתיב"מ שם יד

⁹⁷ דאמרינן דילמא אי לא הוה אלא תרי הוה גם כן מודי ליה קמיהו ולא הוה מהדרי אחר בי"ד, לפיכך אפילו הם ג' אין כותבין.

⁹⁸ שו"ע ונו"כ ל"ט ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

מעלה על דעתו שכתבו שטר להמלוה כדי שלא יפרע בלי חזרת שטר או שובר.

לפיכך כל שלא קנו מידו, אפילו הודה בפני בית דין של שלשה, אם לא היו קבועים דהיינו שקבעו מקום כדרך הדיונים ולא שלחו לו להזמין כדין אלא מעצמו בא, אפילו קבץ אותם והושיבם והודה בפניהם ואמר להם הווי עלי דיינים, אם בא אח"כ המלוה ואמר כתבו לי הודאתו אין כותבין.

אבל אם היו בי"ד של ג' יושבין מעצמם במקום הקבוע להם ובא התובע וקבל לפניהם ושלחו שליח אצל הנתבע ובא הודה בפניהם, הרי אלו כותבין הודאתו ונותנים לבעל דינו, אפילו לא אמר אתם עידי, ודינו כמלוה בשטר דהא מעשה בי"ד גמור קלא אית ליה וגובה ממשעבדי, ואינו יכול לטעון פרעתי דהלוה יודע כיון שהודה לפני בי"ד גמור ע"י קבעו ושלחו מסתמא יתנו לו שטר ואין לו לפרוע בלי חזרת שטר או שובר.

וכל זה באודיתא, אבל אם היה להם דין ודברים לפני בי"ד של ג' ומתוך הדין ודברים נתחייב אחד מהם או שראו מתוך דבריו הודאתו, אז אפילו לא קבעו ושלחו יש להם דין בי"ד שיוכלו ליתן לו כתוב וחתום פסק דינו בלי רצון הלוה, והני מילי בעוד שניהם בבי"ד שלא יבוא הפסד ללוה שהרי יודע שנתנו לו, אבל אחר שיצאו מבי"ד אין כותבין רק בקבעו ושלחו או שהודיעו ללוה שיכתבו לו אז כותבין כיון שבא ע"י דין ודברים:

והוא שיהיו בי"ד מכירין את שניהם כדי שלא יערימו שניהם לחייב איש אחר, שאם אין מכירין הלוה יוכל לחייב אחרים שיכתוב שם האחד שחייב להמלוה ויוציא המלוה מן האחר שלא כדין, וגם המלוה צריכין להכיר דשמה המלוה חייב לאחרים וישנה שמו כדי להפקיע חוב זה ממלוה שלו.

ואם הלוה לבד אומר כתבו הודאתי שאני חייב לפלוני אין צריכין להכיר רק הלוה ולא המלוה דאין אדם חוטא ולו לא, וי"א דגם כה"ג שבא הלוה לחוד ג"כ צריכין להכיר שניהם דחיישינן שמא ימסרו העדים לאיש אחר שהעלה שמו כן. ולכתחילה יש לחוש לדיעה זו שיכירו שניהם ובדיעבד יש לסמוך על דיעה קמייתא להכשיר כשמכירין הלוה לחוד.

ואם המלוה לבדו בא שיכתבו לו כגון היכי דקבעו ושלחו, לכו"ע צריכין להכיר שניהם, דהלוה לא ידע שכתבו לו על שם זה ויפרע לו נגד שובר ואח"כ ימסור המלוה לבעל השם ויגבה שנית.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

**כא. הודה במטלטלי וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין
במקרקעי ולא קנו מידו ... כותבין ... מטלטלי ואיתנהו
בעינייהו ... כיון דמחסרי גוביינא לא**

כבר התבאר ששטר הודאה דינו כשטר הלואה שאם לא קנו מידו אין כותבים אא"כ צוה להם לכתוב, והוא שמודה לו בפני עדים שחייב לו מעות או מטלטלין והיינו שהודה לו שחפץ זה הוא של פלוני. אפילו הם בעין, ואפילו מודה שהם אצלו בשאלה או פקדון⁹⁹,

אבל בהודאת קרקע¹⁰⁰ שמודה לו שהוא שלו, אף על פי שלא קנו מידו ולא אמר להם כתבו ותנו, כותבים שטר ונותנים לו¹⁰¹ שאין חשש שנמצא תובעו פעם שניה, ור"ל דכיון שהודה על קרקע מסוימת, הרי לא שייך שיתבע ממנו שוב אותה קרקע.

**כב. אודיתא דלא הוה כתוב בה אמר לנא כתבו וחתמו והבו
ליה**

⁹⁹ פירש הסמ"ע לא מיבעיא במעות שלהוצאה ניתנו וכן בחוב מחמת מטלטלין שהשאלו ונאבדו ממנו והודה שחייב לשלם תמורתם, דלא ניחא ליה דליפשו עליה שמרות, שיוכל להשתמט עד שיהיו לו מעות, ולא מיבעיא במטלטלין שהשאלו והם בעין שיוכל להשתמש בהם עד שלא יצטרך להם, אלא אפילו מטלטלין שהם בפקדון אצלו, ואין לו סיבה להשתמט מלהחזירם, אפ"ה לא יכתבו שטר על הודאתו, דשמא יחזיר לו המטלטלין ויחזור ויתבע אותו בשטר שבידו, ועי' ש"ך שם.

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ ל"ח

¹⁰¹ ועיין בקצה"ח כאן דלא חשיב מפי כתבם מחמת שלא נכתב מדעת המתחייב, דמסתמא ניחא ליה שיכתבו כיון שאין לו נזק, ומדברי שו"ת הרשב"א משמע דכיון שההודאה על דבר מסוים, מיד נעשה של אותו פלוני וחלה ההודאה על הקרקע ולא על גופו, ואין כאן מתחייב. ובקצה"ח כתב שלדברי הר"ן דמסתמא ניחא ליה, יש ללמוד שאם מוחה בפירוש שלא יכתבו, שומעין לו, דכיון דלא ניחא ליה שוב הוי מפי כתבם, ולכאורה לדברי הרשב"א אין הכרח בזה, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן ו. בהידושי רעק"א כתב דלא אמרו דבהודאת קרקע א"צ לומר כתוב, אלא כשהודה שהקרקע הוא של פלוני מעולם, אבל כשמודה שנתן לו קרקע פלונית אין כותבים, דשייך לומר לא ניחא ליה דליפשו עליה שמרות, עיין שם במעמו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

הסכמת רוב¹⁰² הפוסקים שאין דין שטר אלא כשנכתב בצווי המתחייב¹⁰³, ואם כתבו וחתמו מעצמם, אין זה אלא כפנקס בעלמא¹⁰⁴, ודעת כמה פוסקים שאפילו נתקיים הכתב בב"ד אין לו דין שטר¹⁰⁵, אבל המורה להבירו שפרעו החוב או מקצתו¹⁰⁶, או שאמר שמוחל לו, כותבים ונותנים אף שלא מדעת המורה¹⁰⁷.

נג. חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול

כבר התבאר במסכת כתובות דף יט. שעדים¹⁰⁸ החתומים על השטר שאמרו שהלוה היה קטן באותו שעה אינם נאמנים, אפילו אם הם אלו שמקיימים

¹⁰² רמ"א שם ג

¹⁰³ ומלשון השו"ע בסימן לט סעיף יא משמע שלכתחלה צריכים העדים לכתוב בשטר שאמר לנו המתחייב כתבו ותנו, אלא שבדיעבד כשלא כתבו כן השטר כשר, משום שמסתמא יודעים, וסיים בשו"ע שם שבמקום שיש חשש שאינם יודעים, חוששים לכך לענין לטרופ מלקוחות, ועי' סמ"ע שם, ובנה"מ שם כתב שלענין שלא יהא מפי כתבם סני כשאמר כתבו וחתמו, אבל לענין לטרופ מלקוחות צריך גם שיאמר תנו לו, ועי' חידושי רעק"א, ועי' בערוה"ש.

¹⁰⁴ רמ"א שם, והיינו דחשיב מפי כתבם, ובשו"ע סעיף ו כתב המחבר דכל שכתבו וחתמו במקום שלא היה להם לכתוב ולחתום אין לו דין מלוה בשטר, ולפי המבואר אין לו גם דין העדאת עדים, וכ"כ הרמ"א בסימן סא סעיף ב דשטר שלא ניתן ליכתב ויש לומר שהעדים טעו, אין דנים על פי אותו שטר דהוי מפי כתבם.

¹⁰⁵ ברמ"א שם כתב בשם יש אומרים שאם נתקיים הכתב שכתבו וחתמו בלי צווי המתחייב דנים על פיו, וכעין זה כתב הרמ"א בסימן מו סעיף י לענין שני עדים שאינם זוכרים העדות אבל כתבו עדותם וחתמו בשטר בשעת מעשה, אף על פי שאין לו דין שטר, אם נתקיים השטר יש לו דין עדות שלא יהא כמפי כתבם. והש"ך בסימן לט סק"מ האריך לדחות דברי הרמ"א, ועי' בנה"מ ובהידושי רעק"א מ"ש לבאר דברי הרמ"א, ובב"י כתב בשם הרשב"א שאין לו דין שטר לענין טענת פרעתי, אבל מ"מ מועיל שלא יוכל לטעון להד"ם, ועי' בנה"ג.

¹⁰⁶ לכאורה נראה דכ"ש כשראו הפרעון ויודעים שהוא על חוב זה, וצ"ע.

¹⁰⁷ רמ"א שם ובשו"ע סימן פא סוף סעיף כט, וכתב הש"ך שם שלמדו מהודאת קרקע שבסימן לט סעיף ה, וכתב עוד בשם המור בטעם הדבר דטעמא דבהודאה צריך לומר כתובו כדי שלא יהא עליו חוב בשטר, אבל במחילה ופטור א"צ, ונראה להוסיף דהוי כנתן להבירו מטלטלין שמיד זכה בו, ואין לו על הנותן כלום, ובסימן מ סעיף א כתב הרמ"א שבאומר או כותב לאחד שקיבל ממנו כו"כ על החוב שיש לו בידו, אף על פי שאנו יודעים שלא קיבל ה"ז מחילה. ובקצה"ח סימן פא ס"ק כח הביא בשם התומים שהקשה סוף סוף אין לו דין שטר כיון שלא נעשה מדעת המתחייב, ואפילו העדאת עדים אין כאן, דהוי מפי כתבם, והביא בשם הר"ן גבי הודאת קרקע דלא הוי מפי כתבם, משום דכיון שאין לו שום נזק בכתיבת השטר מסתמא ניהא ליה שיכתבו, ועפ"ז כתב הקצה"ח שאם מוחה בפירוש שלא לכתוב, אינם יכולים לכתוב.

¹⁰⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ מו לח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

את השטר¹⁰⁹, מכיון שמקוים אצלינו, "חזקה אין העדים חותמין אלא אם כן נעשה בגדול" צריכים הם לבדוק אם הוא גדול, ואם אינו גדול עולה היא לחתום¹¹⁰, וכל שאומרים שלא בדקוהו עשו עצמם רשעים ואין אדם משים עצמו רשע.

ואם אומרים שבדקוהו אך היה נראה להם גדול ועתה התברר להם שקטן היה באותה העת, או כל אמתלא אחרת, הרי הם נאמנים¹¹¹.

עדים שאינם חותמי השטר, שבאים ומעידים על שטר מקוים שהלוה היה קטן ודאי¹¹², באותה שעה, אינם נאמנים לפסול השטר לקורעו, אלא הרי זה כעדות מוכחשת שמועלה תפיסת המלוה¹¹³

¹⁰⁹ ש"ך שם קיה, ואף על גב שיש להם מינו שיכלו לשתוק והשטר היה בטל מחוסר קיום, ומגו עדיף מחזקה זו, מטעם זה בשטר שאינו מקוים, נאמן הלוה לטעון קטן הייתי במיגו, כמבואר שם פב א, מכל מקום כיון שלפי דבריהם רשעים הם אינן נאמנים שאין אדם משים עצמו וכי. אורים שפ קלט

¹¹⁰ סמ"ע שם קו, ש"ך שם

¹¹¹ בתפארת יעקב שם הקשה על מה שכתב הנמוקי יוסף פרק מי שמת (בבא בתרא עב, ב מדפי הרי"ף), דאם הלוה אומר קטן היה נאמן במיגו. הא הוי מיגו במקום עדים גמור, כיון דאפילו עדים אינן נאמנים. ואפילו עדים אחרים מעידין שהיה קטן, הוי תרי ותרי, כמו אנוסים, והיאך יאומן הלוה. לכן נראה פשוט, לפי מה שכתב באסיפת זקנים לכתובות (יה, ב) דיש בני אדם שהם גדולים בקומה וקטנים בשנים. אם כן אם הלוה אומר קטן היה לא הוי מיגו במקום עדים, דאפשר שהיה כהנ"ל, רק בזה חזקה יש על כל פנים דוודאי עד שידעו בביורור שלא היה קטן לא היו חותמין, ועל זה כתב הנמוקי יוסף דנאמן במיגו, דלא כל החזקות שוות. ולפי זה הוא הדין גבי עדים, דוקא אם אמרו שלא בדקו כלל או שבדקו וידעו שהוא קטן, אבל אם נותנין אמתלא לדבריהם נאמנין כהנ"ל.

¹¹² שאם יש מקום לאמתלא כלומר שאפשר שהיה נראה גדול בקומה וקטן בשנים אמאי לא יהיו נאמנים הא בזה לא נתקרה עדות החותמים כנזכר. כנ"ל

¹¹³ תפארת יעקב שם. ולא ברירא לי אמאי פשיטא ליה שאינם נאמנים דא דתליא במחלוקת המבואר להלן אי נאמנים אחרים לפסול השטר באומרם מחמת ממון ועוד דאי אינו מקוים אמאי לא יהיו נאמנים במיגו וכדלהלן. ובהכי נמי לא קשיא מה שהקשה שם אמאי נאמן הלוה דהא איירי באינו מקוים ולהכי נאמן במיגו וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

